

Brussel, 22.11.2018
COM(2018) 771 final

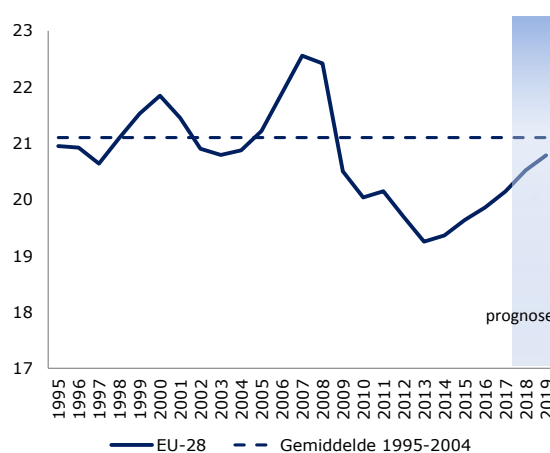
**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE
RAAD, DE EUROPESE CENTRALE BANK, HET EUROPEES ECONOMISCH EN
SOCIAAL COMITÉ, HET COMITÉ VAN DE REGIO'S EN DE EUROPESE
INVESTERINGSBANK**

Investeringsplan voor Europa: stand van zaken en volgende stappen

1. Een Europees initiatief om investeringen te stimuleren

Een van de eerste prioriteiten van de Commissie-Juncker was het om de economie een forse impuls te geven en iets te doen aan de investeringskloof die in de Europese Unie was ontstaan door de financieel-economische crisis (figuur 1). Investeringen - zowel publiek als particulier - zijn een onmisbare motor voor banen en groei. Zij zijn het middel om spaargeld te leiden naar projecten en sectoren die van vitaal belang zijn voor onze toekomst, zoals infrastructuur en huisvesting, onderzoek en ontwikkeling, nieuwe technologieën en productiemethodes, onderwijs en vaardigheden. Deze investeringen ondersteunen ook de modernisering van bedrijfsleven en samenleving in Europa bij hun overschakeling naar een economie die steeds meer gedigitaliseerd en koolstofarm is.

Figuur 1 - Terugval en herstel investeringsquote

Totale economie, % van het bbp

In november 2014 is de Commissie met het Investeringsplan voor Europa - het plan-Juncker - gekomen. Dit was gebaseerd op een nieuwe en innovatieve benadering van investeringen. Met beperkte bedragen aan publieke middelen - een EU-begrotingsgarantie voor de Europese Investeringsbank Groep¹ - zijn en worden substantiële particuliere en publieke middelen gemobiliseerd voor investeringen in uiteenlopende strategische sectoren van de EU-economie. Dankzij het Europees Fonds voor strategische investeringen (EFSD), de financiële ruggengraat van het Investeringsplan, konden er voor 360 miljard EUR extra investeringen komen (stand november 2018). Daarmee werd de initiële doelstelling van 315 miljard EUR duidelijk overtroffen. Het fonds is verlengd tot eind 2020² en zou tegen dan moeten uitkomen op 500 miljard EUR extra investeringen.

¹ De Europese Investeringsbank Groep (EIB-groep) bestaat uit de Europese Investeringsbank en het Europees Investeringsfonds.

² Verordening (EU) 2017/2396 van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2017 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 1316/2013 en Verordening (EU) 2015/1017 wat betreft de verlenging van de looptijd van het Europees Fonds voor strategische investeringen en wat betreft de invoering van technische versterkingen voor dat fonds en de Europese investeringsadvieshub (PB L 345 van 27.12.2017, blz. 34).

Dit bijzonder succesvolle model is op weg om de nieuwe standaard te worden voor EU-investeringssteun binnen en buiten Europa. Het vormde de blauwdruk voor het mobiliseren van investeringen in Afrika en de nabuurschap van de Europese Unie in het kader van het Europees extern investeringsplan dat in september 2016 is voorgesteld³, maar ook voor het nieuwe financieringsinstrument voor het externe optreden in het kader van het nieuwe Meerjarig Financieel Kader⁴.

De verklaring voor het welslagen van het plan-Juncker is, afgezien van de investeringsdimensie, te vinden in de driepijlerstructuur ervan die ervoor zorgt dat investeringssteun breed en gecoördineerd verloopt. Het plan-Juncker mobiliseerde niet alleen investeringen, het creëerde ook een projectenpijplijn en zette in op maatregelen om het ondernemingsklimaat investeringsvriendelijker te maken. Daartoe heeft de Commissie de krachten gebundeld met de Europese Investeringsbank Groep om de Europese investeringsadvieshub (EIAH) en het Europees investeringsprojectenportaal (EIPP) op te zetten. De hub geeft advies en technische bijstand aan projectpromotoren, terwijl het portaal een transparante pijplijn van investeringswaardige projecten is. Parallel hiermee zet het Investeringsplan in op het aanpakken van structurele belemmeringen voor investeringen. Daarbij gaat het om het wegwerken van knelpunten in de regelgeving, het verminderen van de regeldruk, het bevorderen van eerlijke concurrentie en het doorvoeren van structurele hervormingen die gunstig zijn voor het investeringsklimaat. Dit vergt inspanningen op Europees, nationaal en regionaal niveau. De Commissie is met voorstellen gekomen om de interne markt, een van de grootste troeven van de EU, verder te verdiepen, heeft van investeringen een duidelijk aandachtspunt gemaakt in het Europees semester en heeft de ondersteuningsdienst voor structurele hervormingen (SRSS) opgericht die lidstaten moet bijstaan bij de uitvoering van hervormingen. Lidstaten hebben stappen gezet om belemmeringen voor investeringen weg te werken. Toch moet op alle niveaus nog meer gebeuren.

Het Investeringsplan is onderdeel van de EU-agenda voor open investeringen en handel.

De EU is een van de meest open regio's voor investeringen ter wereld. Stevige regulering en eerlijke concurrentie op de interne markt van de EU zijn aantrekkelijk voor buitenlandse directe investeringen. Dit levert de EU grote voordelen op in termen van banencreatie en groei. Tegelijk verliest de Commissie niet uit het oog dat bepaalde buitenlandse directe investeringen risico's kunnen inhouden voor de veiligheid of de openbare orde. Daarom is zij in september 2017⁵ met een voorstel gekomen voor een verordening tot vaststelling van een kader voor de screening van buitenlandse directe investeringen in de EU en voor samenwerking tussen lidstaten en de Commissie op dit punt. De Commissie roept de medewetgevers op om het goedkeuringsproces van die verordening snel af te ronden.

³ COM (2016) 581 final.

⁴ COM(2018) 460 final.

⁵ COM(2017) 487 final.

De EU ondersteunt ook wereldwijd de liberalisering van investeringen. Zij heeft met haar partners investeringsonderhandelingen lopen die investeerders aan beide kanten voorspelbare, langetermijntoegang tot markten moeten bieden, enerzijds, en investeerders en hun investeringen moeten beschermen, anderzijds. Zo voert de EU investeringsonderhandelingen met bijvoorbeeld Canada, Singapore, Vietnam, Japan en China.

2. Het Investeringsplan voor Europa begint vruchten af te werpen

Particuliere investeringen mobiliseren in het algemeen belang

Het Europees Fonds voor strategische investeringen (EFSD) zit nog steeds op koers om zijn doelstelling te behalen: over een periode van vijf jaar (2015-2020) ten minste 500 miljard EUR extra investeringen aantrekken. In november 2018 waren al 993 door het fonds gesteunde transacties goedgekeurd door de Europese Investeringsbank Groep met een totale waarde aan investeringen van 360 miljard EUR, gespreid over de verschillende lidstaten. Hiervan zullen zo'n 850 000 mkb-bedrijven en midcaps kunnen profiteren. Twee derde van de opgehaalde 360 miljard EUR is afkomstig uit particuliere bronnen, hetgeen betekent dat het Europees Fonds voor strategische investeringen ook zijn doelstelling heeft bereikt om particuliere investeringen te mobiliseren⁶.

Het fonds maakt ook zijn "additionaliteits"-doelstelling waar. De projecten die via het fonds begrotingssteun ontvangen, moeten immers additioneel zijn: zij moeten marktfalen of suboptimale investeringssituaties aanpakken en het moet zo zijn dat de projecten, zonder steun van het fonds, niet in dezelfde periode of in dezelfde mate financiering hadden gekregen. Uit de evolutie van het jaarlijks aantal goedgekeurde overeenkomsten van de Europese Investeringsbank Groep over de periode 2014-2017 blijkt dat het totale volume van de jaarlijks verstrekte kredieten min of meer stabiel is gebleven, maar dat het aandeel speciale activiteiten⁷ scherp is toegenomen tijdens de uitvoering van het fonds - van 4,6 miljard EUR in 2014 naar 17,9 miljard EUR in 2017. Daarnaast is er met de "EFSD 2.0"-verordening⁸, waarmee de levensduur van het Europees Fonds voor strategische investeringen is verlengd

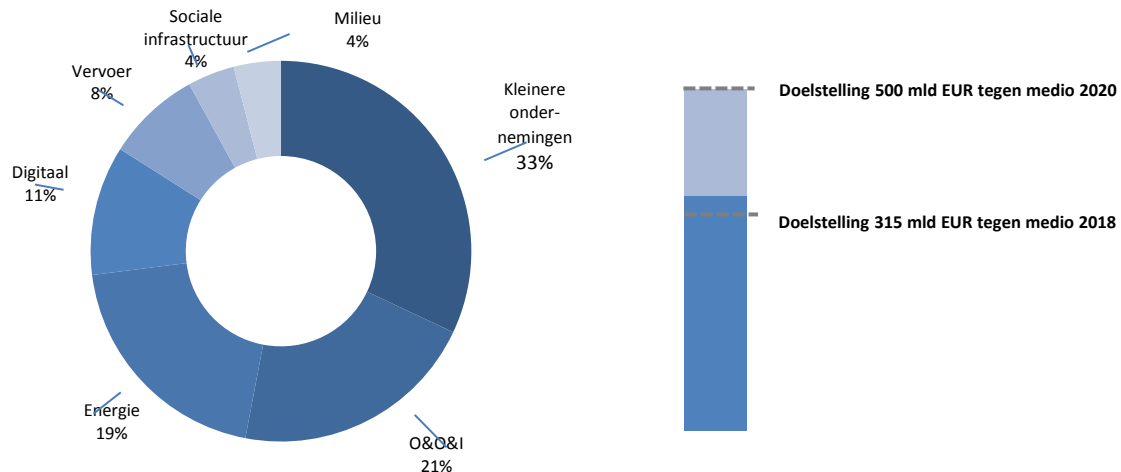
⁶ Voorts zal VentureEU, het EU-megafonds voor durfkapitaal dat in 2018 van start ging, voor naar verwachting 6,5 miljard EUR nieuwe investeringen in innovatieve start-ups en scale-ups in heel Europa mobiliseren. Hiermee zal het bedrag dat in de EU aan durfkapitaal beschikbaar is, fors toenemen.

⁷ Speciale activiteiten is de verzamelnaam voor de activiteiten die een groter risico inhouden dan het risico dat de Europese Investeringsbank doorgaans accepteert. Zij worden omschreven als: lening-/garantieoperaties met een over de looptijd ervan verwacht verlies van 2 % of meer; infrastructuurfondsen en deelnemingen in andere fondsen, risicokapitaalactiviteiten, eigenvermogenstransacties en andere transacties met een gelijkwaardig risicoprofiel. Volgens artikel 16 van haar statuten moet de Europese Investeringsbank een specifieke toewijzing in de reserves hebben ("reserve speciale activiteiten") om de bank te beschermen tegen onverwachte verliezen op speciale activiteiten.

⁸ Verordening (EU) 2017/2396 van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2017 (PB L 345 van 27.12.2017, blz. 34). In artikel 5, lid 1, van deze verordening worden de additionaliteitscriteria meer in detail beschreven.

tot eind 2020, een precieze definitie van "additionaliteit" ingevoegd en is de transparantie van investeringsbesluiten vergroot⁹.

Figuur 2 - Resultaten van het Europees Fonds voor strategische investeringen (november 2018)

Alle lidstaten hebben van het Europees Fonds voor strategische investeringen kunnen profiteren. Momenteel zijn de gemobiliseerde investeringen, afgezet tegen het bruto binnenlands product, het hoogst in Griekenland, Estland, Litouwen, Portugal en Bulgarije¹⁰. Worden de bedragen geografisch uitgesplitst, dan blijkt dat de via het Europees Fonds voor strategische investeringen gemobiliseerde bedragen grotendeels naar landen zijn gegaan die het hardst door de financiële crisis werden getroffen, precies de landen waar investeringen het sterkst waren teruggelopen.

Voorbeelden van door het Europees Fonds voor strategische investeringen gesteunde projecten

Spanje: 35 miljoen EUR voor de sociale onderneming Iluni3n om mensen met een beperking te ondersteunen

De Europese Investeringsbank heeft een lening van 35 miljoen EUR toegekend aan Iluni3n, een Spaanse sociale onderneming. Iluni3n is de grootste particuliere werkgever voor mensen met een beperking in Spanje. De onderneming heeft uiteenlopende activiteiten zoals facilitair management, zorgdiensten, toerisme en recreatie. De lening zal, dankzij het Europees Fonds

⁹ Alle besluiten van het investeringscomit3 van het Europees Fonds voor strategische investeringen waarbij het gebruik van de EU-garantie is goedgekeurd, zijn, samen met de onderbouwing ervan, te vinden onder: <http://www.eib.org/en/efsi/governance/efsi-investment-committee/decisions.htm>

¹⁰ De meest recente resultaten zijn te vinden onder: https://ec.europa.eu/commission/priorities/jobs-growth-and-investment/investment-plan-europe-juncker-plan/investment-plan-results_en

voor strategische investeringen, het investeringsplan van de onderneming tot 2021 ondersteunen. Met dit plan wil de onderneming een reeks hulpmiddelen ontwikkelen die het leven van mensen met een beperking moeten verbeteren, maar bijvoorbeeld ook energie-efficiëntiemaatregelen doorvoeren voor de keten industriële wasserijen van de groep en nieuwe banen creëren voor mensen met een beperking.

Italië: 29 miljoen EUR voor de financiering van een nieuw ziekenhuis in Treviso

De Europese Investeringsbank helpt het ontwerp, de bouw en de exploitatie te financieren van een nieuw ziekenhuis in Treviso, een kleine gemeente en industriële hub in het noordoosten van Italië. Als belangrijkste ziekenhuis in de provincie dat specialistische zorg aanbiedt, bedient het ongeveer één miljoen mensen. Het Treviso-project levert het treffende bewijs dat het Europees Fonds voor strategische investeringen impulsen geeft aan sociale-impactinvesteringen in innovatieve oplossingen voor onderzoek, zorg, banen en sociale diensten waarbij de lokale gemeenschappen baat vinden.

Bulgarije: 100 miljoen EUR voor een diergezondheidsbedrijf

Biovet is een internationaal diergezondheidsbedrijf met hoofdkantoor in Sofia (Bulgarije). De Europese Investeringsbank verstrekt een lening van 100 miljoen EUR voor het financieren van een uitbreiding van productieniveaus en O&O-capaciteit. Het project omvat de bouw van twee nieuwe faciliteiten: een fermentatiefaciliteit in Peshtera (in het zuiden van Bulgarije) en een nieuwe fabriek in Razgrad (in noordoost-Bulgarije) voor de productie van diervaccins. Met dit project zal het bedrijf ook onderzoek en ontwikkeling kunnen verrichten op het gebied van microbiologie en de ontwikkeling van nieuwe producten, zoals vaccins en enzymen.

Griekenland: 150 miljoen EUR voor een breedbandnetwerk

Een leningovereenkomst van 150 miljoen EUR helpt Cosmote bij het financieren van zijn plannen voor het verbeteren en uitbreiden van zijn netwerk voor mobiele breedband. Hiermee zullen de prestaties van het netwerk qua snelheid, capaciteit en dekking sterk verbeteren. Ook zal dit helpen om de prestaties van het netwerk op het Griekse platteland en in afgelegen gebieden te verbeteren.

Frankrijk: 15 miljoen EUR voor zonne-energie om *smart surfaces* te maken

De Europese Investeringsbank verstrekt een lening van 15 miljoen EUR aan Sunpartner Technologies, een innovatief Frans bedrijf dat zonnepanelen gebruikt om oppervlakken en bouwmaterialen te maken die zonne-energie opvangen. Een van de belangrijkste producten van het bedrijf is een nagenoeg transparant fotonvoltaïsch glas dat dimbare ramen van stroom kan voorzien. De tint kan met een smartphone op afstand worden aangepast om de behoefte aan airconditioning te verminderen. Het bedrijf zal de lening, met de steun van het Europees Fonds voor strategische investeringen, gebruiken om te investeren in onderzoek, ontwikkeling en innovatie en om de productie op te voeren.

Het Investeringsplan heeft sterk bijgedragen aan banencreatie en groei. Volgens ramingen van het departement Economie van de Europese Investeringsbank en het Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek (JRC) van de Commissie heeft het Europees Fonds voor strategische investeringen al meer dan 750 000 banen ondersteund¹¹. Dit aantal zal nog oplopen tot **1,4 miljoen banen tegen 2020**. Voorts laten berekeningen zien dat het Investeringsplan het bruto binnenlands product van de EU al met 0,6 % heeft doen toenemen en dat het **bruto binnenlands product van de EU tegen 2020 met 1,3 %** zal toenemen. Uit een analyse van het Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek van de Commissie blijkt dat, naast dit verwachte gunstige effect, het gecombineerde macro-economische effect van de volledige en tijdige tenuitvoerlegging van de hervormingen van regelgeving die zijn vastgelegd voor de digitale eengemaakte markt, de strategie voor de eengemaakte markt, de kapitaalmarktenunie en de energie-unie **1 miljoen extra banen tegen 2030** kunnen opleveren en een verdere stijging van **het bruto binnenlands product van de EU met 1,5 % tegen 2030**¹². Deze analyse is gebaseerd op de verwachte opheffing of vermindering van bestaande investeringsbelemmeringen door de wetgevingsvoorstellen die de Commissie in het kader van deze vier beleidspakketten heeft aangenomen.

Verbeteren van de kwaliteit van projecten en zorgen voor een stabiele projectenpijpleiding

De Europese investeringsadvieshub en het Europees investeringsprojectenportaal helpen om projecten werkelijkheid te doen worden. De hub, een gezamenlijk initiatief van de Commissie en de Europese Investeringsbank Groep, biedt een centraal toegangspunt voor adviesdiensten en technische bijstand. Hij heeft reeds 860 verzoeken behandeld, afkomstig uit alle lidstaten. Daarnaast heeft de hub meer dan twintig overeenkomsten gesloten met nationale stimuleringsbanken of -instellingen en de Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (EBRD), om de mogelijkheden van dit soort instanties te ontwikkelen om investeringspijpleidingen te ondersteunen en om lokaal beter bijstand te kunnen geven. Daartoe is in december 2017 een oproep tot het indienen van voorstellen gepubliceerd. Acht nationale stimuleringsbanken of -instellingen hebben zich al aangemeld en diverse andere instellingen hebben hun belangstelling laten blijken om hun adviseringscapaciteit uit te bouwen. Voorts is in november 2017 Urban Investment Advisory Support¹³ (URBIS) van start gegaan. Dit is binnen de hub een nieuw specifiek adviesplatform voor investeringen in stadsontwikkeling. URBIS moet advies verstrekken aan stedelijke instanties om stedelijke investeringsprojecten, -programma's en -platformen te faciliteren, te versnellen en te ontsluiten. Tot dusver zijn er 36 verzoeken voor URBIS gekomen uit 17 lidstaten.

¹¹ Europese Investeringsbank, *Juncker Plan exceeds original EUR 315 billion investment target* (<http://www.eib.org/en/infocentre/press/releases/all/2018/2018-192-juncker-plan-exceeds-original-eur-315-billion-investment-target.htm>)

¹² Christensen, M., Conte, A., Di Pietro, F., Lecca, P., Mandras, G., and Salotti, S (2018). *The third pillar of the Investment Plan for Europe: an impact assessment using the RHOMOLO model*, JRC Working Papers on Territorial Modelling and Analysis nr. 02/2018, Europese Commissie, Sevilla, 2018, JRC113746.

¹³ <http://ejah.eib.org/about/initiative-urbis.htm>

Het Europees investeringsprojectenportaal is het online-portaal van de EU dat projectpromotoren en investeerders wereldwijd wil samenbrengen. Het heeft al bijna 450 investeringsprojecten gepubliceerd uit alle lidstaten en voor uiteenlopende sectoren. Volgens een in het voorjaar 2018 gehouden enquête onder projectpromotoren is voor 80 % van de projecten contact opgenomen door investeerders. Het portaal heeft ook meervoudige samenwerkingsovereenkomsten gesloten met vergelijkbare portalen.

De Europese investeringsadvieshub in actie - enkele voorbeelden

Een van de opdrachten van de Europese investeringsadvieshub¹⁴ was het geven van ondersteuning aan het medisch centrum (KBC) Rijeka (Kroatië) bij de bouw van een modern, geïntegreerd medisch centrum. De hub geeft ook advies om de metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) (Nederland) een nieuwe dynamiek te geven. Samen met de Roadmap Next Economy (RNE) Executive helpt de hub een investeringsstrategie te ontwikkelen om financiering aan te trekken voor de uitvoering van de Roadmap en om een inschatting te maken van de mogelijkheden om een investeringsplatform op te zetten. De haven van Leixões (Portugal) heeft financiering gevraagd om de toegankelijkheid van de haven te verbeteren als onderdeel van een ruimer investeringsplan om de Atlantische kernnetwerkcorridor van het trans-Europees vervoersnet uit te bouwen. De hub heeft de havenautoriteiten geholpen bij het beoordelen van de maturiteit van het project en de methodiek voor een kosten-batenanalyse, zodat het voldoet aan de voorwaarden van de Connecting Europe Facility Blending Call¹⁵.

InvestEU: investeringsondersteuning naar een volgend niveau tillen

Voortbouwend op het succes van het Investeringsplan voor Europa is de Commissie in het kader van het Meerjarig Financieel Kader 2021-2027 met een voorstel voor een InvestEU-programma gekomen. Dit nieuwe programma zal bestaan uit het **InvestEU-fonds** (de opvolger van het Europees Fonds voor strategische investeringen), de **InvestEU-advieshub** en het **InvestEU-portaal**. InvestEU zal dertien, centraal door de Commissie beheerde financiële instrumenten bundelen waardoor EU-steun toegankelijker wordt en schaalvoordelen ontstaan. Het InvestEU-fonds zal investeringen mobiliseren via een garantie uit de Uniebegroting waardoor de financiële partnerinstellingen van de Commissie meer risico's kunnen aangaan. De verwachting is dat het InvestEU-fonds ten minste 650 miljard EUR extra investeringen zal aantrekken naar sectoren die aansluiten bij de interne beleidsprioriteiten van de Unie. Hierbij zal de klemtoon liggen op sociaaleconomische en ecologische resultaten, zoals het mitigeren van klimaatverandering. Het InvestEU-portaal zal investeerders blijven ondersteunen in hun zoektocht naar investeringskansen in de sector of op de locatie waarin zij belang stellen. Het zal zorgen voor een betere koppeling tussen projecten en eventuele financiering door de uitvoeringpartners van InvestEU. In de

¹⁴ Meer voorbeelden zijn te vinden in *The Advisory Hub Yielding Results 2017*.

¹⁵ De betrokken Blending Call is beschikbaar via het Uitvoerend Agentschap innovatie en netwerken (INEA): <https://ec.europa.eu/inea/en/connecting-europe-facility/cef-transport/apply-funding/2017-cef-transport-blending-map-call>

InvestEU-advieshub worden dertien bestaande EU-adviesdiensten samengebracht tot één loket voor bijstand bij het ontwikkelen van projecten. De hub zal technische ondersteuning en bijstand bieden om te helpen bij het voorbereiden, ontwikkelen, structureren en uitvoeren van projecten, onder meer via capaciteitsopbouw.

3. Het wegwerken van belemmeringen voor investeringen

In zijn derde pijler zet het Investeringsplan voor Europa in op het verbeteren van het investeringsklimaat. Dat gebeurt door op alle institutionele en bestuurlijke niveaus belemmeringen voor investeringen in kaart te brengen en op te ruimen, onder meer waar het gaat om bureaucratie en knelpunten in de regelgeving. De Commissie pakt regelgevings- en bestuurlijke belemmeringen aan - en zal dat blijven doen - zowel op nationaal als op EU-niveau. Initiatieven op EU-niveau en structurele hervormingen in lidstaten zijn complementair en daarom zijn ook lidstaten doende om belemmeringen voor investeringen op het nationale niveau aan te pakken.

3.1 Initiatieven op EU-niveau

De interne markt in al zijn dimensies verdiepen

De Commissie heeft vandaag, op verzoek van de Europese Raad van maart 2018, een eerste beoordeling gepresenteerd met een stand van zaken en een overzicht van de resterende belemmeringen en de kansen voor een volwaardig functionerende interne markt¹⁶.

De afgelopen jaren heeft de Commissie initiatieven genomen om belemmeringen in de regelgeving op te ruimen die een rem zijn voor grensoverschrijdende handel en investeringen in de interne markt. De interne markt, een van de grootste verwezenlijkingen en troeven van Europa, heeft helpen zorgen voor nieuwe kansen en schaalvoordelen voor Europese bedrijven en heeft mensen de kans geboden om te leven, studeren en werken waar zij willen. In oktober 2015 heeft de Commissie een strategie voor de interne markt aangenomen, waarin bijzondere nadruk wordt gelegd op het bevorderen van investeringen door de resterende belemmeringen op te ruimen en door regelgeving voorspelbaarder te maken. Als follow-up van de strategie voor de interne markt bevat het overheidsopdrachtenpakket 2017 diverse maatregelen die inzetten op een verdere versterking van het EU-raamwerk voor overheidsopdrachten en die aanzetten tot een toepassing van de bestaande regels die meer strategisch gericht is. Eerlijke, voorspelbare en transparante overheidsopdrachten zijn de sleutel voor het aanjagen van investeringen¹⁷.

De **strategie voor de digitale eengemaakte markt**¹⁸, waartoe in 2015 de aanzet is gegeven, wil belemmeringen opruimen die de digitale economie beletten optimaal te functioneren en wil nieuwe kansen creëren voor innovatie, groei en banen. Sinds deze strategie van start ging

¹⁶ COM(2018) 772 final.

¹⁷ COM(2017) 572 final.

¹⁸ COM(2015) 192 final.

is aanzienlijke vooruitgang geboekt¹⁹. Dankzij een aantal nieuwe initiatieven zoals een coherent EU-raamwerk voor e-commerce en een vereenvoudigde grensoverschrijdende btw-regeling, beschikken Europese bedrijven nu over belangrijke instrumenten om concurrerender te worden. Het Europees wetboek voor elektronische communicatie (EECC) stimuleert voorts investeringen in breedbandnetwerken (onder meer in 5G), door voor operatoren de belemmeringen voor mede-investeringen en het poolen van kosten te verminderen. Ook heeft de EU de strengste normen uitgewerkt die ervoor moeten zorgen dat Europese burgers beter geconnecteerd zijn en beter beschermd zijn in het digitale tijdperk, onder meer door het afschaffen van roamingtarieven en de goedkeuring van de algemene richtlijn gegevensbescherming (GDPR)

Kapitaalmarkten

De kapitaalmarktenunie²⁰ draagt een groot potentieel in zich om investeringen in de EU te stimuleren door het wegwerken van belemmeringen voor vrije kapitaalstromen over de Europese grenzen heen. Dit komt de economische convergentie ten goede en verruimt de toegang tot de onmisbare marktfinanciering. Hiermee kan ook innovatie worden gefinancierd en wordt banencreatie gestimuleerd. Diepe en liquide markten schragen ook de internationale rol van de euro, versterken de Economische en Monetaire Unie en maken de EU-economie veerkrachtiger doordat zij EU-burgers en bedrijven in de eurozone en daarbuiten beschermen tegen economische schokken die hun regio treffen. Tot dusver heeft de Commissie, zoals aangekondigd in 2015 en 2017, diverse voorstellen voor essentiële bouwstenen van de kapitaalmarktenunie klaar gelegd. De medewetgevers hebben tot op heden slechts drie van die wetgevingsvoorstellen aangenomen. De tijd dringt nu om de nog in behandeling zijnde voorstellen aan te nemen.

Een concrete prioriteit van de kapitaalmarktenunie is de ontwikkeling van lokale kapitaalmarkten. Op Europees niveau is, bovenop de gerichte maatregelen die met de kapitaalmarktenunie worden genomen, ook ondersteuning en monitoring van diepere en liquidere kapitaalmarkten gegarandeerd dankzij, respectievelijk, het steunprogramma voor structurele hervormingen (SRSP) en het proces van het Europees semester. Lokale kapitaalmarkten boeken ook vooruitgang dankzij nationale en regionale impulsen die door de Europese Unie worden aangemoedigd. Op regionaal niveau hebben sommige landen grensoverschrijdende samenwerking opgezet die buitenlandse noteringen en investeringen moeten vergemakkelijken, marktinfrastructuren moeten koppelen en regionale regels verder moeten harmoniseren. Op nationaal niveau hebben diverse lidstaten nationale

¹⁹ Over 12 van de 29 wetgevingsvoorstellen die de Commissie sinds mei 2015 heeft ingediend, is overeenstemming bereikt tussen het Europees Parlement en de Raad. De burgers plukken er nu al de vruchten van: zo heeft de afschaffing van de roamingtarieven geleid tot een verviervoudiging van het datagebruik tijdens reizen naar andere lidstaten.

²⁰ De kapitaalmarktenunie omvat een uitgebreide reeks van zo'n 70 initiatieven die tegen medio 2019 uitgerold moeten zijn, zoals beschreven in het Actieplan van 2015 (33 initiatieven) en in de tussentijdse evaluatie van 2017 (38 initiatieven). Meer informatie over de stand van zaken voor de verschillende initiatieven is te vinden in de mededeling van de Commissie "De eengemaakte markt in een veranderende wereld. Een unieke troef die hernieuwde politieke betrokkenheid nodig heeft", COM(2018) 772.

kapitaalmarktenstrategieën opgesteld, maatregelen genomen om toegang tot kapitaalmarkten te ondersteunen via publieke middelen en, meer algemeen, hun ondernemingsklimaat te verbeteren²¹.

Vervoers- en energie-infrastructuur

Om belemmeringen voor investeringen in vervoersinfrastructuur ook echt aan te pakken en om tijdig tegen 2030 de kern van het trans-Europees vervoersnet klaar te hebben, is de Commissie in mei 2018 met een voorstel voor een verordening gekomen die het afgeven van vergunningen en de procedures voor overheidsopdrachten, het uitwerken van grensoverschrijdende projecten efficiënter moet laten verlopen en de regeldruk voor projectpromotoren moet verminderen²². Dit maakt deel uit van een ruimere inspanning om het regelgevingskader voor investeringen in vervoersinfrastructuur te versterken²³.

De voltooiing van de energie-unie en de versnelling van de energietransitie bieden enorme investeringsmogelijkheden. Bij de uitrol van cruciale trans-Europese energie-infrastructuurprojecten is aanzienlijke vooruitgang geboekt: dertig projecten van gemeenschappelijk belang zullen tegen eind 2018 zijn voltooid. Tegen eind 2020 moet dit aantal zijn opgelopen tot 47. Veel van deze projecten ontvangen steun in het kader van de Connecting Europe Facility. In november 2017 heeft de Commissie de derde Unielijst met projecten van gemeenschappelijk belang vastgesteld²⁴. Het pakket "Schone energie voor alle Europeanen", dat op 30 november 2016 is goedgekeurd, moet voor een brede hervorming van het Europese energiesysteem zorgen - van producent tot eindverbruiker. Het betreft de vormgeving van elektriciteitsmarkten, hernieuwbare energie, energie-efficiëntie, bevoorradingszekerheid voor elektriciteit en governanceregels voor de energie-unie van de EU²⁵. Het zet in op initiatieven waarin de industrie het voortouw neemt, om het concurrentievermogen te bevorderen en mitigeert de maatschappelijke gevolgen van de transitie naar schone energie. Ook zullen meerdere actoren zoals lokale en stedelijke overheden en bedrijven, sociale partners en investeerders bij deze initiatieven worden betrokken. Het pakket omvat ook initiatieven om innovatie op het gebied van schone energie

²¹ Een gezamenlijke routekaart van de Commissie en de lidstaten met initiatieven om nationale belemmeringen voor kapitaalstromen aan te pakken, kreeg de steun van de Raad Ecofin van 19 mei 2017; zie https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/170519-roadmap-national-capital-barriers_en.pdf

Deze gezamenlijke routekaart kwam er na een verslag waarin de Commissie een overzicht gaf van nationale belemmeringen voor kapitaalstromen die bestaan in sectoren die niet onder EU-recht vallen of waarvoor lidstaten bevoegd zijn. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0147&qid=1541771342240&from=NL>

²² COM(2018) 277 final.

²³ Actieplan "Making the best use of new financial schemes for European transport infrastructure projects", voortgangsverslag K. Bodewig en C. Secchi, januari 2018. https://ec.europa.eu/transport/sites/transport/files/cbs2_report_final.pdf.

²⁴ Gedelegeerde Verordening (EU) 2018/540 van de Commissie van 23 november 2017 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 347/2013 van het Europees Parlement en de Raad wat betreft de Unielijst van projecten van gemeenschappelijk belang (PB L 90 van 6.4.2018, blz. 38).

²⁵ COM(2016) 860 final.

te versnellen en gebouwen in Europa te renoveren, alsmede maatregelen om publieke en particuliere investeringen aan te moedigen. Het eerste wetgevingsvoorstel is in juli 2018 van kracht geworden, terwijl over drie andere voorstellen al een politiek akkoord is bereikt. De vier overige voorstellen zijn in behandeling bij de medewetgevers in de hoop dat er een spoedig akkoord komt en dat ze snel worden aangenomen. Met dit ambitieuze, stabiele en voorspelbare reguleringsraamwerk heeft de EU een goede uitgangspositie om haar voordeel te doen met de energietransitie. Deze initiatieven worden nog versterkt dankzij de leidende positie van de EU inzake duurzame financiering, waarmee zij particuliere kapitaalstromen wil ombuigen naar meer duurzame investeringen en investeerders helpt om milieurisico's zoals klimaatverandering aan te pakken.

Mensen, onderwijs en vaardigheden

Investeren in mensen, hun vaardigheden en kennis is noodzakelijk om het Europese concurrentievermogen aan te jagen en investeringen aan te trekken. Deze sociale investeringsaanpak vindt zijn neerslag in de Europese Pijler van sociale rechten die het Europees Parlement, de Commissie en de Raad in november 2017 hebben afgekondigd²⁶. Daarnaast heeft de Commissie in 2016 een brede vaardighedenagenda voor Europa goedgekeurd²⁷. Die bevat tien sleutelacties om bijscholing en een leven lang leren te bevorderen, zodat Europeanen over de vaardigheden beschikken die onze arbeidsmarkten nodig hebben²⁸. Daarnaast werkt de Commissie, na een oproep van de staatshoofden en regeringsleiders in die zin²⁹, aan de totstandbrenging van de Europese onderwijsruimte³⁰. Ten slotte zijn verdere investeringen in sociale voorzieningen, onder meer in de gezondheidszorg en de langdurige zorg, van onmisbaar belang gezien de vergrijzende bevolking en de krimpende beroepsbevolking.

Europese structuur- en investeringsfondsen

Voorts hebben de ex-antevoorwaarden, die zijn ingevoerd om de Europese structuur- en investeringsfondsen slagkrachtiger te maken in de uitvoeringsperiode 2014-2020, geresulteerd in het opheffen van belemmeringen voor investeringen in lidstaten en regio's. Dit was het geval zowel over de sectoren heen (via horizontale voorwaarden, bijvoorbeeld op het gebied van overheidsopdrachten, staatssteunvoorschriften en de Small Business Act) als binnen de sectoren die uit deze fondsen steun ontvingen (zoals de sectoren vervoer, digitaal,

²⁶ https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights_nl

²⁷ COM(2016) 381 final.

²⁸ Aanbeveling van de Raad van 19 december 2016 tot invoering van bijscholingstrajecten: nieuwe mogelijkheden voor volwassenen (PB C 484 van 24.12.2016, blz. 1).

²⁹ In de verklaring van Rome van maart 2017 beloofden de Europese leiders toe te werken naar een "Unie waar jongeren het best mogelijke onderwijs en de best mogelijke opleiding genieten en op het hele continent kunnen studeren en een baan kunnen vinden". In december 2017 heeft de Europese Raad de lidstaten, de Raad en de Commissie opgeroepen om verdere stappen te zetten rond een aantal sleutelinitiatieven en te onderzoeken welke maatregelen mogelijk zijn om de uitdagingen inzake vaardigheden aan te pakken.

³⁰ COM(2018) 268 final.

energie, blauwe economie, afval en water). Hiermee kwamen er impulsen voor beleidshervormingen in de lidstaten en werden nieuwe strategie- en beleidsraamwerken vastgesteld voor overheidssteun en investeringen van de particuliere sector. Ook hielpen zij de bestuurlijke capaciteit van overheidsdiensten versterken. In de volgende programmeringsperiode zullen ex-antevoorwaarden worden vervangen door "randvoorwaarden" die ervoor moeten zorgen dat de noodzakelijke randvoorwaarden voor doeltreffend en doelmatig gebruik van EU-middelen voorhanden zijn.

Voor het nieuwe Meerjarig Financieel Kader heeft de Commissie een aanzienlijke vermindering van de regeldruk voorgesteld voor wie een aanvraag indient om gebruik te maken van structuurfondsen. De Commissie heeft voorstellen gedaan voor minder bureaucratie en lichtere controleprocedures voor bedrijven en ondernemers die EU-steun krijgen. Daarnaast heeft de Commissie één stel regels voorgesteld voor zeven EU-fondsen die samen met de lidstaten ten uitvoer worden gelegd, waaronder fondsen voor het cohesiebeleid³¹. Ook de verschuiving binnen het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid van compliance naar een prestatiegebaseerde benadering zou voor minder bureaucratie moeten zorgen. Een andere belangrijke vermindering van de regeldruk in de komende begrotingsperiode vloeit voort uit het voorstel voor het InvestEU-programma, dat een reeks bestaande fondsen vereenvoudigt en bundelt.

Staatssteun

De Commissie heeft de staatssteunregels vereenvoudigd nadat het Investeringsplan was goedgekeurd. De Commissie heeft investeerders nadere handvatten gegeven zodat deze kunnen bepalen wanneer steunmaatregelen van de overheid, zoals infrastructuurinvesteringen, buiten de EU-staatssteunvoorschriften vallen³². De algemene groepsvrijstellingsverordening is verruimd zodat overheidssteun voor havens, luchthavens en culturele infrastructuur mogelijk wordt³³. Momenteel wordt niet minder dan 97 % van alle staatssteunmaatregelen - op heldere voorwaarden - toegekend zonder dat daarvoor toestemming vanuit het EU-staatssteuntoezicht nodig is. Recentelijk heeft de Commissie in juni 2018 een voorstel aangenomen voor een gerichte wijziging van de machtigingsverordening die het volgende Meerjarig Financieel Kader kan flankeren. De wisselwerking van die maatregelen heeft de rechtszekerheid ingrijpend vergroot en de procedures lichter gemaakt, zodat investeringen in met name infrastructuur kunnen worden gestimuleerd.

³¹ COM(2018) 375 final.

³² Mededeling van de Commissie betreffende het begrip "staatssteun" in de zin van artikel 107, lid 1, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (PB C 262 van 19.7.2016, blz. 1).

³³ Verordening (EU) 2017/1084 van de Commissie van 14 juni 2017 (PB L 156 van 20.6.2017, blz. 1).

3.2 Belemmeringen op nationaal en regionaal niveau aanpakken

Met nationale structurele hervormingen worden vaak zwakke punten in het ondernemingsklimaat aangepakt en knelpunten die de zakelijke efficiëntie aantasten en een rem zetten op investeringen. Het Europees semester helpt lidstaten hun budgettaire, macro-economische en structurele beleid beter te coördineren door dit af te stemmen op regels en doelstellingen die op EU-niveau zijn overeengekomen. Het biedt ook kansen voor een multilaterale dialoog over budgettair, economisch en sociaal beleid en over nationale hervormingsagenda's, zoals de vraag hoe uitdagingen op investeringsgebied aan te pakken. De landenverslagen die de Europese Commissie publiceert, maken een stand van zaken op van de prioritaire hervormingen die in dat verband zijn voorgesteld en ten uitvoer worden gelegd. De jongste verslagen, die in maart 2018 zijn gepubliceerd, maken duidelijk dat er vooruitgang wordt geboekt bij het aanpakken van de investeringsuitdagingen in een aantal sectoren (zie bijlage 2). De jaarlijkse groeianalyse 2015³⁴ bood voor het eerst de geïntegreerde benadering door de Commissie van het economisch beleid, door de klemtoon te leggen op het stimuleren van investeringen met daaraan gekoppeld het bevorderen van structurele hervormingen en het borgen van budgettaire verantwoordelijkheid. Deze benadering blijft tot op heden richtinggevend voor het Europees semester.

In sommige lidstaten moet er een sterkere impuls voor de uitvoering van uitstaande structurele hervormingen komen. Voor ongeveer twee derde van alle aanbevelingen blijkt de stand van uitvoering ten minste "enige vooruitgang" te zien te geven. Toch is er ook waakzaamheid geboden, zodat hervormingen niet worden teruggedraaid. Bovendien laat het track-record bij de uitvoering van hervormingen geen coherent beeld zien voor alle lidstaten.

De Commissie heeft de lidstaten een overzicht gegeven van de belangrijkste uitdagingen in het kader van investeringen op nationaal niveau en de nodige hervormingen³⁵. Potentiële uitdagingen voor investeringen werden ingedeeld in vijf brede categorieën: i) openbaar bestuur/ondernemingsklimaat; ii) arbeidsmarkt/onderwijs; iii) financiële sector/belastingen; iv) onderzoek, ontwikkeling en innovatie, en v) sectorale regulering. De Commissie heeft dan ook voorzeten gegeven voor een reeks discussies binnen de Raad over belemmeringen voor investeringen in specifieke beleidsdomeinen. Daarbij ging het onder meer over gemakkelijk zakendoen, investeringen in immateriële activa, insolventieraamwerken, Public Private Partnerships (PPP's) en investeringen in netwerkindustrieën (zie bijlage 1).

³⁴ COM(2014) 902 final.

³⁵ SWD(2015) 400 final.

Beleid uitgelicht: Hervormingen detailhandel in Finland

Lange jaren werd de detailhandel in **Finland** gekenmerkt door overdreven strakke regels voor de vestiging en exploitatie van detailhandelszaken. Dit resulteerde in een gebrek aan concurrentie en hoge toegangsdrempels. Finse consumenten hadden te maken met hogere prijzen en minder aanbod dan consumenten in andere lidstaten. Na herhaalde aanbevelingen in het kader van het Europees semester om de restricties te versoepelen en de detailhandel open te stellen voor concurrentie, heeft Finland de openingstijden vrijgemaakt en zijn gemeentelijke en regionale planningvoorschriften hervormd. De detailhandelsmarkt beter toegankelijk maken zal positieve effecten hebben op investeringen in ict-technologie, zal voor meer banen zorgen en zal de kosten voor grootwinkelbedrijven doen dalen, hetgeen burgers voordelen zou moeten opleveren³⁶.

De jongste jaren hebben lidstaten aanzienlijke vooruitgang geboekt waar het erom gaat voor gunstige investeringsvoorwaarden te zorgen. Voor nagenoeg alle indicatoren om het bestuurlijke klimaat te meten, viel een opvallende verbetering waar te nemen. De meeste lidstaten hebben ingezet op het verbeteren van de voorwaarden om een bedrijf te starten en om in het buitenland zaken te doen. Goede voorbeelden zijn onder meer onlineregistratie van nieuwe bedrijven, éénloketsystemen voor het registreren van bedrijven of voor het oplossen van veel voorkomende problemen, maar ook het afschaffen of verlagen van parafiscale heffingen en andere vergoedingen die bedrijven moeten voldoen. De lidstaten werken aan hervormingen op het gebied van justitie en zijn erin geslaagd hun rechtspraak doelmatiger te maken. Ook zijn maatregelen genomen om arbeids- en productmarkten te hervormen, onderzoek, ontwikkeling en innovatie in de particuliere sector te ondersteunen, en de toegang tot financiering te verbeteren, bijvoorbeeld door het volume niet-renderende leningen terug te dringen.

Het is van cruciaal belang om het niveau van de vaardigheden op te krikken en deze beter afstemmen op de behoeften van de arbeidsmarkt, om zo de productiviteit en het aanpassingsvermogen van de werknemers te verhogen, hetgeen een positief effect heeft op investeringen. Goed functionerende en inclusieve onderwijs- en opleidingsstelsels kunnen helpen om de risico's op vaardighedentekorten en -mismatches te voorkomen of te verkleinen. Dit soort tekorten hebben zowel economisch als maatschappelijk een hoge kostprijs in termen van gemiste groeikansen en krimpende banenkansen voor bepaalde bevolkingsgroepen. Vanuit dat inzicht zijn de lidstaten sinds 2015 inderdaad meer aandacht gaan besteden aan beleid dat inzet op het bevorderen van vaardigheden.

³⁶ Finland haalt nu voor de nieuwe restrictiviteitsindicator voor de detailhandel (RRI) van de Commissie (in de bijlage bij COM(2018) 219) een score die boven het EU-gemiddelde ligt.

Beleid uitgelicht: Toegang tot financiering in Slovenië

De toegang tot financiering in **Slovenië** is verbeterd dankzij maatregelen om mkb-bedrijven te helpen toegang te krijgen tot alternatieve vormen van financiering, in de vorm van zowel eigen als vreemd vermogen. Bij die maatregelen gaat het om een nieuw grensoverschrijdend initiatief voor aandelenkapitaal, het eerste Sloveense investeringsprogramma voor kapitaalaangroei, en financiële instrumenten met cofinanciering uit de Europese structuur- en investeringsfondsen voor een bedrag van 253 miljoen EUR. Toegang tot financiering is ook verbeterd doordat het percentage niet-renderende leningen aanzienlijk is gedaald: van 22,8 % eind 2014 tot 11,4 % in het tweede kwartaal 2017.

Ondanks de aanzienlijke vooruitgang die is geboekt bij het verbeteren van het investeringsklimaat, liggen er nog steeds grote uitdagingen en het voltooiën van de uitvoering van lopende hervormingen blijft een prioriteit. De lidstaten dienen meer inspanningen te leveren om de noodzakelijke hervormingen door te voeren en zo belemmeringen voor investeringen op te ruimen. Doeltreffende rechtspraak, met volledige eerbiediging van de rechtsstaat, is in dit verband van cruciaal belang. Die hervormingen zijn een noodzakelijke voorwaarde om de investeringsniveaus in de lidstaten op peil te houden en op te drijven, rekening houdende met specifieke nationale kenmerken. Tegen die achtergrond, en ter voorbereiding van het volgende Europees semester, maakt de Commissie in de jaarlijkse groeianalyse 2019³⁷ ook een beoordeling van de uitdagingen voor het investeringsklimaat in de lidstaten.

4. Conclusies en aandachtsgebieden voor prioritair optreden

De investeringsquotes zijn sterk toegenomen sinds het Investeringsplan voor Europa van start is gegaan, maar ze blijven onder het niveau van vóór de crisis. Het Europees Fonds voor strategische investeringen is een doeltreffend instrument gebleken om investeringslacunes in de EU-economie aan te pakken doordat het financiering aantrekt in vitale sectoren die te kampen hebben met marktfalen en suboptimale investeringssituaties. De begrotingsgarantie die het fonds schraagt, heeft geholpen om het aantal risicovollere transacties dat de Europese Investeringsbank Groep wil financieren, flink uit te breiden. Met haar voorstel voor het **InvestEU-programma** wil de Commissie steun voor investeringen in de EU naar een volgend niveau tillen. De medewetgevers wordt verzocht het voorstel prioritair goed te keuren, met het oog op een naadloze voortzetting van investeringssteun in de volgende begrotingsperiode. Parallel hiermee moet er snel vooruitgang worden geboekt bij de onderhandelingen over het nieuwe gestroomlijnde Commissievoorstel voor het instrument voor nabuurschapsbeleid, ontwikkeling en internationale samenwerking.

³⁷ COM(2018) 770 final.

Niet alleen binnenlandse investeringen moeten worden gestimuleerd, ook moet er een investeringsvriendelijker klimaat komen om de positie van de EU in de wereldeconomie te versterken als een aantrekkelijke bestemming voor investeringen. Door de interne markt, de kapitaalmarktunie, de digitale eengemaakte markt en de energie-unie te voltooien, en tegelijk de mededingingsregels in alle sectoren te handhaven, zou de overgrote meerderheid van de resterende belemmeringen voor investeringen op Europees niveau verdwijnen. De kapitaalmarktunie is in dat verband van bijzonder belang, omdat het grootste Europese financiële centrum op het punt staat de interne markt te verlaten. Om klaar te staan voor die nieuwe realiteit, moeten de kapitaalmarkten van de EU-27 sterker worden uitgebouwd en verder worden geïntegreerd - naast sterkere en beter ontwikkelde lokale kapitaalmarkten. Daarom roept de Commissie de medewetgevers op om de goedkeuring te versnellen van de resterende initiatieven om de interne markt, de kapitaalmarktunie en de energie-unie af te bouwen en vooruitgang te boeken over de voorstellen voor het nieuwe Meerjarig Financieel Kader.

In het kader van het Europees semester zal de Commissie beleidsprioriteiten blijven bepalen en de vooruitgang blijven monitoren die bij de uitvoering van hervormingen is geboekt. Op dit punt zijn er nog verschillen tussen lidstaten en tussen beleidssectoren. De bestaande verbanden tussen EU-financiering en het Europees semester zullen worden versterkt, om synergie-effecten en complementariteit tussen analyse en coördinatie van economisch beleid en uitgaven op EU-niveau te waarborgen. Daartoe zal in het Europees semester 2019 sterker de nadruk liggen op het identificeren en prioriteren van investeringsbehoeften op het nationale niveau als leidraad bij programmeringsbesluiten voor het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds plus (ESF+) en het Cohesiefonds. Voorts worden de lidstaten opgeroepen om voor de periode 2021-2030 nationale energie- en klimaatplannen van hoge kwaliteit uit te werken en in te dienen, zodat er een stabiel en faciliterend regelgevingskader komt voor investeringen in energie en klimaat.

Ook in de voorstellen van de Commissie voor het nieuwe Meerjarig Financieel Kader komt de klemtoon sterker te liggen op investeringen en op de complementariteit tussen de betrokken EU-fondsen. Om de uitvoering van structurele hervormingen te ondersteunen, is de Commissie met een voorstel gekomen voor de oprichting van een steunprogramma voor hervormingen³⁸, dat lidstaten financieel zal prikkelen om hervormingen uit te voeren. Voorts helpt de Europese stabilisatiefunctie voor investeringen³⁹ de investeringen op peil te houden bij grote asymmetrische schokken. Deze instrumenten zullen een aanvulling zijn op andere EU-fondsen, met name die ter ondersteuning van het cohesiebeleid, de Connecting Europe Facility, Horizon Europa en het nieuwe InvestEU-fonds. De Commissie heeft ook voorgesteld om diverse financieringsstromen voor innovatie samen te brengen in één instrument, de Europese Innovatieraad. Dit zal helpen om de financieringskloof voor innovatie met hoog risico in de Europese start-upsector aan te pakken. Een doelmatig gebruik van EU-programma's is van essentieel belang om in te spelen op de aanzienlijke

³⁸ COM(2018) 391 final.

³⁹ COM(2018) 387 final.

investeringsbehoeften, op het niveau van zowel planning als implementatie, met *pipeline visibility* en coherente subsidiabiliteitscriteria. Door bestaande praktijken binnen de context van het nieuwe Meerjarig Financieel Kader te versterken zullen EU-programma's coherent worden ingezet om de toegevoegde waarde van EU-financiering te maximaliseren en hervormingen op het nationale niveau te ondersteunen in het kader van het Europees semester, met als uiteindelijke doelstelling efficiënt resultaten te boeken voor EU-beleidsprioriteiten.